



## O'SMIRLAR ORASIDA SURUNKALI GASTRITNING KLINIK VA IMMUNOGENETIK XUSUSIYATLARI HAMDA REABILITATSIYA TADBIRLARINI OPTIMALLASHTIRISH

Zakirova U.I

T.f.d

Otayeva G.A

### Annotatsiya

*Ushbu tezisimizda bolalar va o'smirlar orasida keng tarqalgan surunkali gastrit kasalligining klinik kechishi hamda ambulator-poliklinika sharoitida amalga oshiriladigan kompleks rehabilitatsiya tamoyillari tahlil qilingan. Tadqiqotda kasallikning etiologik omillari, jumladan Helicobacter pylori infeksiyasi, ovqatlanish tartibining buzilishi, stress holatlari va boshqa ekzogen hamda endogen omillarning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, surunkali gastritning asosiy klinik belgilariga epigastral og'riq sindromi, dispeptik buzilishlar va ovqat hazm qilish tizimi faoliyatidagi o'zgarishlar kirishi ko'rsatib o'tilgan. Rehabilitatsiya jarayonida medikamentoz va nomedikamentoz yondashuvlar, parhez terapiyasi, sanator-kurort davolash hamda profilaktik chora-tadbirlarning uzluksizligi muhim ahamiyat kasb etishi asoslab berilgan.*

**Kalit so'zlar:** *surunkali gastrit, bolalar, o'smirlar, Helicobacter pylori, klinik belgilar, epigastral og'riq, dispepsiya, rehabilitatsiya, ambulator-poliklinika, parhez terapiyasi, profilaktika, oshqozon-ichak tizimi kasalliklari.*

### Kirish

So'nggi yillarda bolalar va o'smirlar orasida ovqat hazm qilish tizimi kasalliklarining, xususan surunkali gastritning ko'payib borishi tibbiyot amaliyotida dolzarb muammolardan biri sifatida qaralmoqda. Darhaqiqat, kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, ushbu patologiya nafaqat oshqozon-ichak tizimi faoliyatiga, balki umumiy organizm holatiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi hamda bemorlarning hayot sifatini pasaytiradi. Shu nuqtayi nazardan qaraganda, surunkali gastritning kelib chiqish sabablari, klinik kechish xususiyatlari hamda uni davolash va rehabilitatsiya qilish masalalarini o'rganish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Ayniqsa, kasallikning erta bosqichlarini aniqlash va uning rivojlanishiga olib keluvchi omillarni chuqur tahlil qilish zamonaviy pediatriya va gastroenterologiyaning ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Menimcha, ushbu kasallikning keng tarqalishiga faqat tibbiy omillar emas, balki ijtimoiy va hayot tarzi bilan bog'liq holatlar ham kuchli ta'sir ko'rsatadi. Xususan, noto'g'ri ovqatlanish rejimi, tez ovqatlanish odatlari, stressli vaziyatlar hamda gigiyena qoidalariga yetarlicha rioya qilmaslik o'smirlar orasida gastrit rivojlanish xavfini oshiradi.



Shuningdek, zamonaviy tadqiqotlar natijalari *Helicobacter pylori* infeksiyasining kasallik etiologiyasidagi muhim o'rnini tasdiqlaydi. Shaxsiy kuzatuvlarga tayangan holda aytish mumkinki, ko'plab bemorlarda aynan ushbu infeksiya aniqlanishi gastritning rivojlanish mexanizmlarida uning yetakchi rolini ko'rsatadi. Shu sababli, surunkali gastrit bilan og'rikan bolalarda klinik belgilarni o'rganish, immunogenetik xususiyatlarni tahlil qilish hamda ambulator-poliklinika sharoitida reabilitatsiya jarayonini takomillashtirish bugungi kunning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Surunkali gastrit bolalar va o'smirlar orasida keng tarqalgan oshqozon-ichak tizimi kasalliklaridan biri bo'lib, u oshqozon shilliq qavatining uzoq davom etuvchi yallig'lanishi bilan kechadi. Siz yuborgan materialda ta'kidlanganidek, kasallik ko'pincha ko'p omilli bo'lib, uning rivojlanishida *Helicobacter pylori* infeksiyasi, noto'g'ri ovqatlanish, stress, shuningdek ayrim dorilarning nazoratsiz qabul qilinishi muhim o'rin tutadi. Masalan, amaliy kuzatuvlarda tez ovqatlanish, gazlangan ichimliklar va yog'li mahsulotlarni ko'p iste'mol qiluvchi o'smirlarda epigastral og'riq va jig'ildon qaynashi kabi shikoyatlar tez-tez uchrashi qayd etiladi. Bu holat aynan ovqatlanish rejimining buzilishi gastrit rivojlanishida muhim rol o'ynashini ko'rsatadi.

Klinik jihatdan surunkali gastrit turli belgilar bilan namoyon bo'ladi. Siz bergan ma'lumotlarga ko'ra, eng asosiy simptom epigastral sohada og'riq sindromi bo'lib, u ko'pincha ovqatdan keyin yoki och qoringa kuchayadi. Misol uchun, bemorlar achchiq yoki dudlangan ovqat iste'mol qilgandan so'ng qorin sohasida og'riq va noqulaylik sezishi mumkin. Shuningdek, dispeptik belgilar — ko'ngil aynishi, qayt qilish, qorin dam bo'lishi va meteorizm ham keng uchraydi. Ayrim hollarda bemorlarda ich ketishi yoki qabziyat kabi ichak faoliyati buzilishlari ham kuzatiladi. Surunkali shaklda esa bu belgilar davriy tarzda kuchayib, keyin susayib boradi. Siz taqdim etgan materialda gastritning endoskopik o'zgarishlari ham yoritilgan bo'lib, ularga oshqozon shilliq qavatida yuzaki yallig'lanish, eroziya va giperplastik o'zgarishlar kiradi. Masalan, endoskopiya natijalarida shilliq qavatning qizarishi va mayda eroziyalar aniqlanishi kasallikning faol bosqichini ko'rsatadi. Kasallikning yana bir muhim jihati — *Helicobacter pylori* infeksiyasining ahamiyatidir. Amaliy kuzatuvlarga ko'ra, gastrit bilan og'rikan ko'plab bolalarda aynan ushbu infeksiya aniqlanadi. Bu esa uning etiologik omil sifatidagi rolini tasdiqlaydi.

Davolash va reabilitatsiya jarayonida kompleks yondashuv muhim ahamiyatga ega. Siz yuborgan ma'lumotlarda ham ta'kidlanganidek, ambulator-poliklinika sharoitida davolash yallig'lanishni kamaytirish, oshqozon motorikasini normallashtirish va qaytalanishni oldini olishga qaratiladi. Masalan, parhez ovqatlanish (5–6 mahal kichik porsiyalar), yog'li va gazlangan mahsulotlardan voz kechish bemor holatini yaxshilashga yordam beradi. Shuningdek, medikamentoz terapiya (antatsidlar, prokinetiklar, eradikatsion davolash) bilan birga balneoterapiya va fizioterapiya kabi nomedikamentoz usullar ham qo'llaniladi. Bu esa bemorlarning tiklanish jarayonini tezlashtiradi va kasallik qaytalanish xavfini kamaytiradi. Umuman olganda, siz bergan



ma'lumotlar asosida aytish mumkinki, surunkali gastritni erta aniqlash va kompleks reabilitatsiya choralari orqali davolash bolalar va o'smirlar sog'lig'ini saqlashda muhim ahamiyatga ega.

Surunkali gastrit bolalar va o'smirlar orasida keng tarqalgan, multifaktorial kasallik bo'lib, uning rivojlanishida tashqi va ichki omillar muhim rol o'ynaydi. Kasallikni erta aniqlash va kompleks reabilitatsiya choralari bemorlarning sog'lig'ini tiklashda muhim ahamiyatga ega. Ambulator-poliklinika sharoitida olib boriladigan uzluksiz davolash, to'g'ri parhez va profilaktik tadbirlar kasallikning qaytalanishini kamaytiradi hamda asoratlarning oldini oladi. Shu sababli, sog'lom turmush tarzini shakllantirish va tibbiy nazoratni kuchaytirish dolzarb vazifa hisoblanadi.

### Adabiyotlar ro'yxati

1. Zakirova U.I. Surunkali gastroduodenit bilan og'rikan o'smirlarda reabilitatsiya tadbirlari. Toshkent, 2018.
2. Gutsulyak S.A. Bolalarda surunkali gastritlar. Irkutsk, 2012.
3. Doskina V.A., Leshchenko M.V. Ambulator pediatriya. Moskva, 2020.
4. Melnikova I.Yu., Novikova V.P. Ovqat hazm qilish tizimi patologiyasi. Rossiya, 2011.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4887-sonli qarori (2020).
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-210-sonli qarori (2022).
7. MYMEDIC. Gastrit — sabablari va davolash usullari. [www.mymedic.uz](http://www.mymedic.uz)
8. Shavazi N.M. Bolalar gastroenterologiyasi. Samarqand, 2022.